

מנהלים יקרים!

פרשת כי תשא

פרשת השבוע כי תישא היא מהפרשות הארוכות בתורה. הפרשה עוסקת ברובה בסיפור חטא העגל ושבירת הלוחות ע"י משה רבינו.

מעורבות

ננסה להתמקד בנושא אחד מתוך הפרשה אותו מאיר הרב אברהם צוקרמן זצ"ל בספרו "לוחות אבן", מעשה שבירת הלוחות ע"י משה רבנו ומשמעותם לדורות:

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה, פֶּסֶל-לְךָ שְׁנֵי-לַחַת אֲבָנִים כְּרָאשֵׁינִים" (לד, א) יש להבין:
למה רצה הקב"ה שמשה יפסול את הלוחות השניים ולא הכינם מהר סיני כלוחות הראשונים? הסיבה שהלוחות הראשונים היו "מעשה אלוקים" (לב, טז) ואילו בלוחות השניים הייתה מעורבת עשיית האדם, היא למסור לנו מסר גדול: כשם שבבריאה האדם שותף לעשייה כהמשך לעשייתו של ה', כך בכתיבת הלוחות השניים משה היה שותף לה'. ולכן היו בין הלוחות הבדלים, שכן הקב"ה רצה לשתף את האדם בפיתוחה והרחבתה של התורה. וכשם שהאדם שותף לפיתוח העולם הגשמי, **כך עליו להיות שותף לפיתוח עולם התורה הרוחני.**

עמל

ועוד יש לומר שיש הבדל ניכר בין הלוחות הראשונים לשניים. הלוחות הראשונים היו "מעשה אלוקים" (לב, טז) ואדם שהיה לומד מהלוחות היה מבין את כל מה שרמוז בכל פסוק ופסוק ובכל דיבר ודיבר בלי כל יגיעה. ואילו בלוחות השניים, שבהם נאמר "פסל לך", אדם לא יכול להבין ולדעת אותם אלא מתוך **עמל של תורה**. ואולי לכן אמר הקב"ה למשה "יישר כוחך ששיברת" (שבת פז) כי מעתה על האדם להעמיק בתורה כדי לדעת את כל פרטיה.

הכרת הערך

ועוד יש להסביר שמשה בעצמו צריך היה לעשות את הלוחות השניים, כי הקב"ה גם רצה לרמוז בזה למשה שאדם שעוסק ויוצר דבר מסוים יודע להעריך אותו ולא בקלות ישבור אותו. אבל מי שאיננו בונה חפץ מסוים לא קשה לו לשבור אותו. לכן ציווה הקב"ה את משה שיפסול את הלוחות השניים, כדי שיבין כמה קשה לשבור את יציר כפיו. לכן מובן מדוע דרשת חז"ל על פסוקנו "אשר שברת": "יישר כוחך ששיברת" (שבת פז) מובאת דווקא בפסוקנו, שבו נצטווה משה על עשיית הלוחות השניים ולא מיד לאחר שבירת הלוחות בידי משה, כי רק לאחר שמשה יפסול את הלוחות ויבין את הקושי בעשייתם נבין שהייתה תועלת בשבירתם, כי להבא הוא לא יעלה על הדעת לשבור אותם.

ועוד, הפרשנים נחלקו אלו לוחות היו חשובים יותר: אבן עזרא מביא את דעתו של גאון שהלוחות השניים היו חשובים מהראשונים אך דוחה אותם בחריפות ורואה בלוחות הראשונים מעולים מן השניים, כי הלוחות השניים כבר לא היו מעשה אלוקים אלא מעשה ידיו של משה. ויש לומר על דברי פרשנינו: "אלו ואלו דברי אלוקים חיים" (עירובין יג), כי יש חשיבות שבה נתייחדו הלוחות הראשונים ויש חשיבות שבה נתייחדו הלוחות השניים. ויש לבאר את חשיבות כל אחד מהלוחות לפי דברי מרן הרב חרל"פ שמסביר שבדרך הטבע הדיבור מצמצם את המחשבה כיוון שהוא תוחם אותם לגבול מסוים, והכתב מצמצם אותה עוד. אבל הכתיבה האלוקית על הלוחות הייתה בצורה מופלאה של "חירות" (מי מרום ה, עמ' קעא), שהכתב על הלוחות לא הגביל את המחשבה אלא היה בן חורין מהמגבלות הטבעיות של כתב שמצמצם את המחשבה, כדברי חז"ל: "אל תקרי חרות אלא חירות" (אבות ו, ב), וכל מה שהיה כתוב ורמוז בלוחות, אדם היה לומד ולא היה שוכח.

בלוחות השניים הייתה מוגבלות מסוימת כשלא היו "מעשה אלוקים" (לב, טז) ואדם שהיה לומד אותם היה גם שוכח, אבל לימוד השינויים בינם ובין הלוחות הראשונים ועצם העובדה שמשה עמל כדי לעשותם מלמדים אותנו שבהם טמון כוח תורה שבעל פה, ובתוכם היה משוקע כל מה שתלמיד ותיק עתיד לומר לפני רבו. כי אין הגבלה למחשבה האנושית המחדשת בתורה האלוקית. אם כן, יש מעלה בשני הלוחות שהם מעבר לגבולות האנושיים: מעלת הלוחות הראשונים היא שכל מה שאדם לומד בהם אינו שוכח, ומעלת הלוחות השניים היא שטמון בהם כוח חידושה הבלתי מוגבל של תורה שבעל פה".

מנהיגים יקרים,

למדנו עד כמה חשוב שהאדם, התלמיד, המורה יהיה שותף במעשה החינוכי, ובפיתוח עולמו הרוחני, וכדי להבין את התורה נדרש עמל ויגיעה של הלומד. ועוד למדנו על הכוח של חידושה הבלתי מוגבל של תורה שבע"פ בכל דור ודור.

אנו נמצאים חודש לפני חג הפורים, אירועי חודש אדר, ריבוי השמחה בבתי החינוך... מזמינה אותנו ללוות בשיח חינוכי על שמחה אמיתית ומשמעותית מה היא. מה נאפשר ומה לא מתאים ולא מקובל. חשוב להמשיך ולהקדיש למידה סדורה, עמל תורה, לצד השמחה. אין בשמחת חודש אדר להשבית למידה סדורה, להמשיך צמצום פערים לצד מענים חברתיים רגשיים נדרשים בעת הזאת.

שבת שלום ומבורך

שושנה נגר